

20 lat w UE polskiego Rolnictwa.

Perspektywa makroekonomiczna. Wybrane fakty.

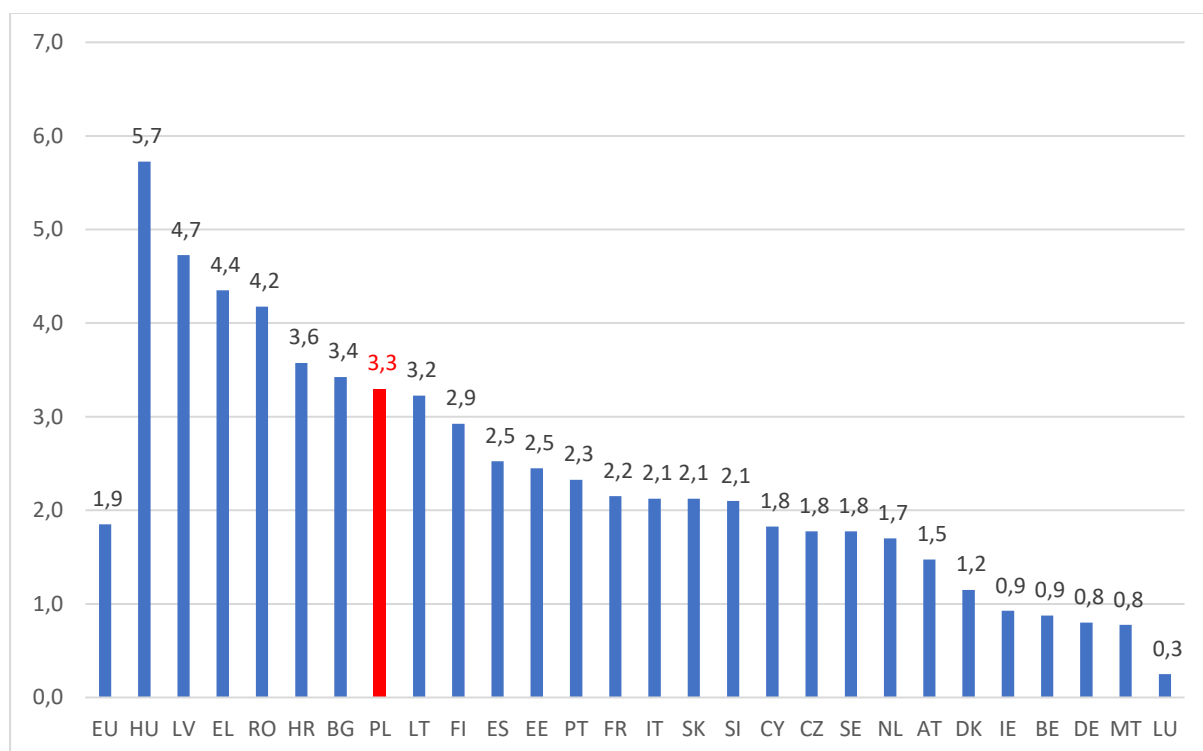
Kluczowe wnioski:

- Rolnictwo wytworzyło w 2023 r. 3,3% PKB, przemysł 23,5%, a usługi 24%.
- Wartość dodana w rolnictwie w ciągu dwóch dekad wzrosła z 7 mld euro do ponad 22 mld euro. W 2024 r. wartość dodana wytworzona w polskim rolnictwie stanowiła 3,7% wartości dodanej rolnictwa w całej UE. Pod tym względem byliśmy na 8 miejscu. Po dwudziestu latach ten udział wynosi już piko 8%. Wskoczyliśmy do pierwszej piątki w UE.
- W 2004 r. Polski sektor rolniczy osiągał wartość dodaną równą jednej trzeciej tego co w Niemczech i dwie trzecie tego co np. w Holandii. W 2023 r. przegoniliśmy Holandię o 41%. A do Niemiec brakuje nam tylko jednej czwartej.
- Rolnictwo jest tym sektorem gospodarki który bardzo skorzystał na wejściu do Unii Europejskiej.
- Sytuacja całego sektora rolniczego w ostatnich latach, w okresie podwyższonych cen żywności była ekstremalnie dobra. Sektor rolniczy był beneficjentem rosnących cen żywności. To jest fakt widocznych w zagregowanych danych EUROSTAT.
- Według danych EUROSTAT tylko w ciągu 2 lat (2022-2023) wartość dodana brutto sektora rolniczego w Polsce wzrosła o 71 proc. To był drugi najwyższy wzrost w całej UE. Tylko na Węgrzech zanotowano wyższy wzrost, tj. o 86%, podczas gdy w UE jako całości wzrost wartości dodanej w rolnictwie wyniósł w tym okresie 22%.

Rolnictwo z perspektyw udziału w tworzeniu produktu krajowego brutto nie jest tak istotnym sektorem, jak przemysł, czy usługi, czy budownictwo. Oczywiście jest to ważny sektor z perspektyw zapewnienia bezpieczeństwa żywnościowego kraju. Jest to ważny sektor dla ludności żyjącej na obszarach wiejskich, gdzie często praca w rolnictwie jest jedynym lub istotnym źródłem utrzymania.

Według danych EUROSTAT o rachunkach narodowych wartość dodana brutto¹ wytworzona w sekcji „Rolnictwo, leśnictwo i rybołówstwo”² w 2023 r. stanowiła 3,3% całego PKB wytworzonego w Polsce. Przykładowo przemysł odpowiada za 23,5%, a usługi (handel, transport, zakwaterowanie i gastronomia) za 24%, a budownictwo za ok. 7%. Choć w Polsce ten udział jest większy niż łącznie w Unii Europejskiej (1,9%). Pod względem udziału rolnictwa w tworzeniu PKB jesteśmy na 7 miejscu w UE. Najwyższy udział jest na Węgrzech (por. Wykres 1.).

Wykres 1. Udział wartości dodanej rolnictwa w wartości dodanej ogółem, 2023.

Źródło: opracowanie własne IFP na podstawie danych EUROSTAT

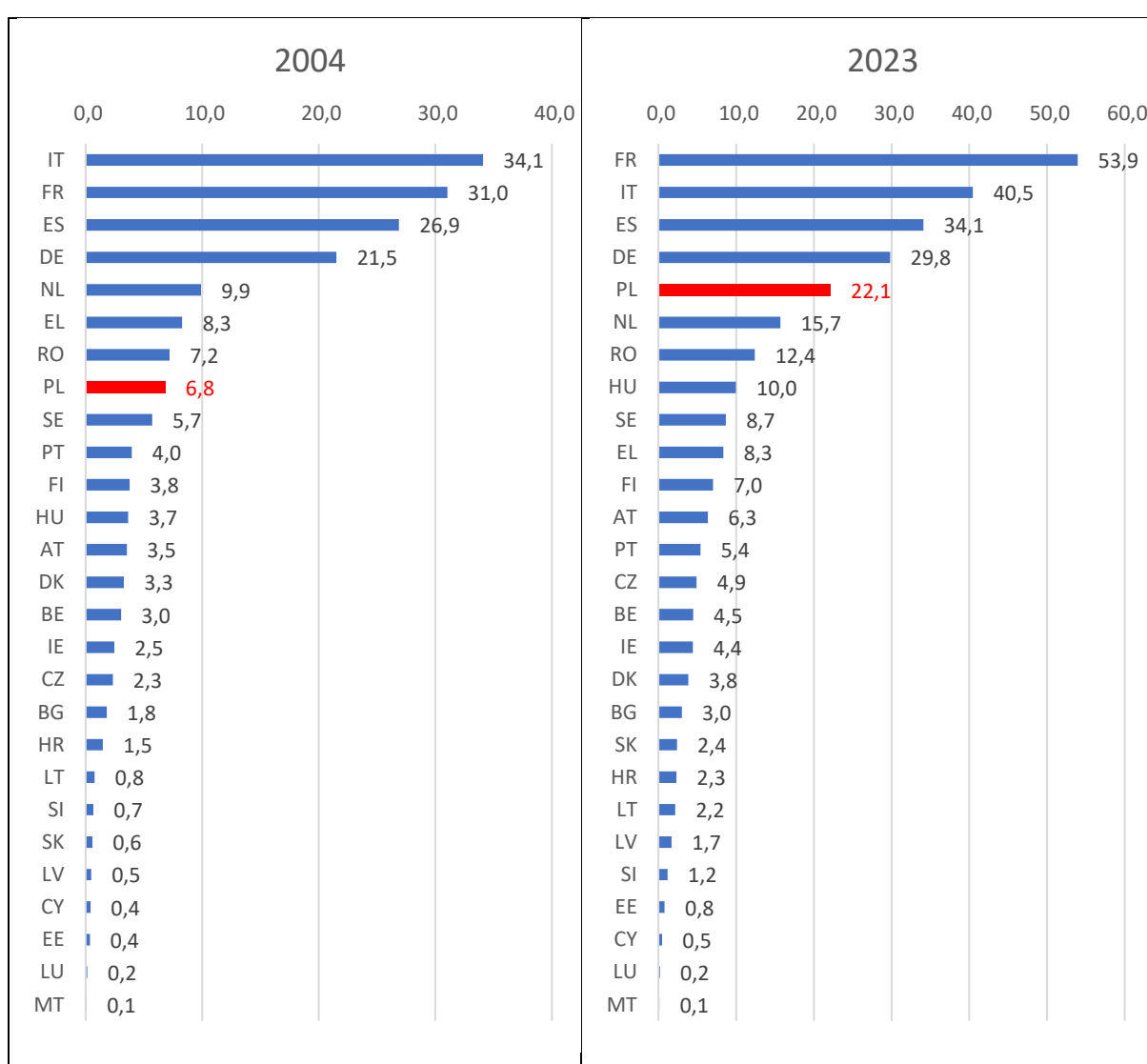
¹ „Wartość dodana brutto produkcji rolniczej to różnica między globalną produkcją rolniczą a zużyciem pośrednim. Zużycie pośrednie obejmuje wartość zużytych na cele produkcyjne produktów rolnych pochodzących z własnej produkcji, a także z zakupu materiałów (łącznie z paliwem), energii, usług obcych (obróbka obca, usługi rolnicze, weterynaryjne, inseminacyjne i transportowe, naprawy bieżące, usługi telekomunikacyjne, prowizje płacone za usługi bankowe), usługi pośrednictwa finansowego mierzone pośrednio (FISIM), koszty podróży służbowych (z wyjątkiem danych dla gospodarstw indywidualnych) oraz inne koszty (np. ubezpieczenia, dzierżawy i wynajmu).” GUS, Pojęcia stosowane w statystyce publicznej.

² Sekcja „A” według Polskiej Klasyfikacji Działalności, która jest tożsama z klasyfikacją NACE stosowaną przez EUROSTAT. Sekcja to obejmuje również łowiectwo i rybołówstwo ale te działy stanowią 1/10 całej sekcji i w istotny sposób nie wpływają na konkluzje.

Wartość dodana to w pewnym sensie miernik łącznego dochodu uzyskanego w procesie produkcji. Z tego dochodu wypłacane są wynagrodzenia pracownikom oraz zyski właścicielom firm, a w naszym wypadku właścicielom gospodarstw rolnych. W przypadku rolnictwa w wielu przypadkach jest to łączny dochód rodziny prowadzącej gospodarstwo domowe bo nie zatrudniają pracowników zewnętrznych i wykonują pracę samodzielnie wraz z członkami rodziny. Trzeba mieć na uwadze, że wartość dodana jest obliczana po odjęciu kosztów, w tym nawozów, prądu i innych środków produkcji.

Na podstawie tego miernika możemy ocenić ewolucję polskiego rolnictwa w okresie od wejścia do UE, czyli w ostatnich 20 latach. W 2004 r. Polski sektor rolniczy osiągał wartość dodaną na poziomie około 7 miliardów euro. To była jedna trzecia tego co w Niemczech i dwie trzecie tego co np. w Holandii. W ciągu dwóch dekad wartość dodana rolnictwa zwiększyła się do poziomu ponad 22 miliardów euro, co oznacza wzrost ponad trzykrotny. W 2004 r. byliśmy na ósmym miejscu wśród krajów Unii Europejskiej, a teraz wskoczyliśmy do pierwszej piątki. Przegoniliśmy Holandię o 41%. A do Niemiec brakuje nam tylko jednej czwartej.

Wykres 2. Wartość dodana brutto rolnictwa (mld euro), 2023 vs 2004.

Źródło: opracowanie własne IFP na podstawie danych EUROSTAT

Rolnictwo jest tym sektorem gospodarki który bardzo skorzystał na wejściu do Unii Europejskiej. Po pierwsze rolnictwo mogło się modernizować dzięki napływowi środków europejskich. Od początku integracji do 2023 roku w ramach Wspólnej Polityki Rolnej do polskiego rolnictwa trafiło 67,1 mld euro (co oznacza około 300 mld zł). Po drugie jesteśmy członkiem wspólnego rynku europejskiego. Wystarczy spojrzeć na dane handlu zagranicznego produktami rolno-spożywczymi. W 2004 r. eksport produktów rolno-spożywczych wynosił ok. 5 mld euro, a w 2023 r. był 10-krotnie większy i wynosi 52 mld zł, z czego 73%³ trafia na rynki Unii Europejskiej. W handlu produktami rolno-spożywczymi osiągamy istotną nadwyżkę, w kwocie 18,6 mld zł.

³ Wyniki eksportu produktów rolno-spożywczych z Polski w 2023 r., Biuro Analiz i Strategii, Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa, 22 lutego 2024 r

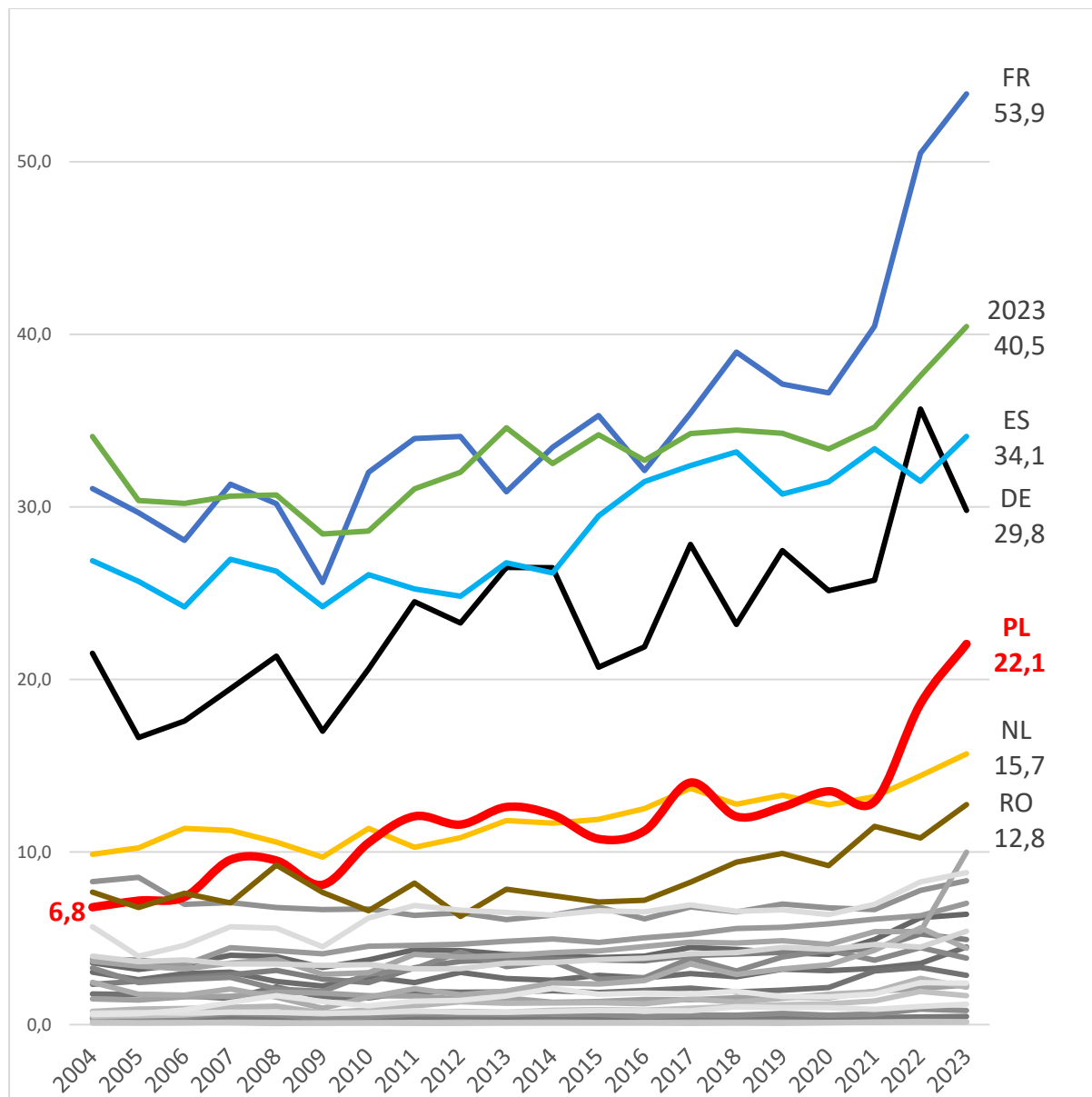

Wobec powyższego zadziwiająco są hasła na protestach rolników „Precz z Unią Europejską”, !!NIE!! dla polityki rolnej unii europejskiej”, „Polexit, nie dla eurokołchozu”.

Trzeba też zaznaczyć, że rolnictwo było beneficjentem zawirowań w gospodarce światowej. W związku z zerwanymi łańcuchami dostaw oraz w wyniku wysokiego wzrostu cen żywności wartość dodana w sektorze rolniczym znacząco wzrosła. Teraz mamy zwrot tej tendencji, ceny żywności spadają lub nie rosną tak dynamicznie podczas gdy ceny środków produkcji zmniejszają się wolniej i spada opłacalność produkcji sektora rolniczego. Ale w danych makroekonomicznych, w danych dotyczących wartości dodanej brutto w 2023 r. widać jeszcze kontynuację tendencji wzrostowej. Co jest wynikiem dosyć zaskakującym. Według danych EUROSTAT tylko w ciągu 2 lat (2022-2023) wartość dodana brutto sektora rolniczego wzrosła o 71 proc. To był drugi najwyższy wzrost w całej UE. Tylko na Węgrzech zanotowano wyższy wzrost, tj. o 86%, podczas gdy w UE jako całości wzrost wartości dodanej w rolnictwie wyniósł w tym okresie 22%. Na Węgrzech i w Polsce notowano w ostatnich latach bardzo wysoką inflację, szczególnie w zakresie cen żywności. I w tych krajach widać w latach 2022-2023 znaczący wzrost wartości dodanej w rolnictwie.

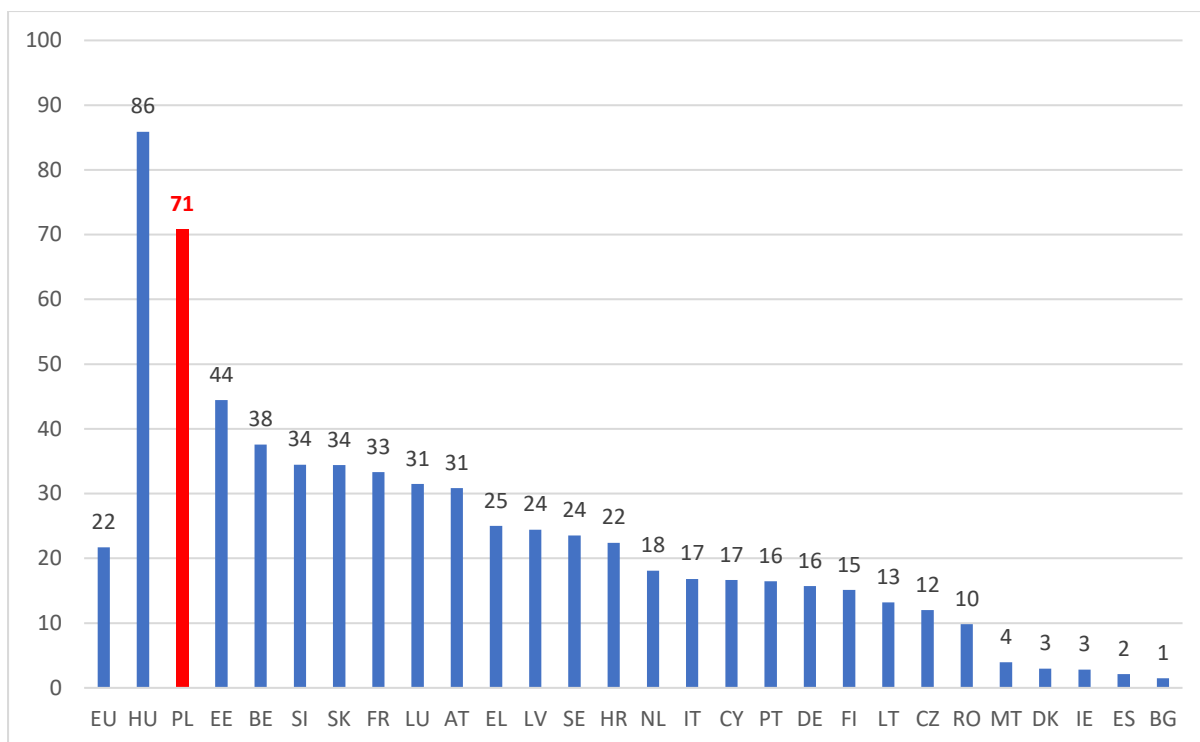
Sytuacja całego sektora rolniczego w ostatnich latach, w okresie podwyższonych cen żywności była ekstremalnie dobra. Sektor rolniczy był beneficjentem rosnących cen żywności. To jest fakt widocznych w zagregowanych danych EUROSTAT. Zaskakujące jest, że jeszcze w 2023 r. rosła wartość dodana w sektorze rolnictwa. Trzeba mieć na uwadze, że te dane zagregowane obejmują też sektor łowiectwa i rybołówstwa, ale one stanowią zaledwie 1/10 analizowanej sekcji w tym opracowaniu.

Wykres 3. Wartość dodana brutto rolnictwa w latach 2004-2023 (mld euro).

Źródło: opracowanie własne IFP na podstawie danych EUROSTAT

Wykres 4. Wzrost wartości dodana brutto rolnictwa w latach 2023-2022 (%).

Źródło: opracowanie własne IFP na podstawie danych EUROSTAT

Źródła danych:

1. EUROSTAT, Gross value added and income by A*10 industry breakdowns:

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/nama_10_a10/default/table?lang=en&category=na10.nama10.nama_10_bbr oraz

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/namq_10_a10/default/table?lang=en&category=na10.namq_10.namq_10_bbr

2. GUS, Rocznik Statystyczny RP 2023